

Into the Hell of the Eastern Front

ฝ่าสมรภูมิตะ
นรก
แนวรบ
ด้านตะวันออก

GYDZY

KruBen
WarHistory

นักสำรวจบนหน้ากระดาษ
ผู้แสวงหาความรู้และภูมิปัญญาบรรณาการนักอ่าน

GYPZY

GYPZY

Into the Hell of the Eastern Front

ฝ่าสมรภูมินรกแนวรบด้านตะวันออก

KruBen WarHistory เขียน

ราคา 495 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ปัญญาณัฐ ฌัญญารนิณ.

ฝ่าสมรภูมินรกแนวรบด้านตะวันออก = Into the hell of the Eastern Front.-- กรุงเทพฯ : ยิปซี กรุ๊ป, 2569.
480 หน้า.

1. สงครามโลก, ค.ศ. 1939-1945. I. ชื่อเรื่อง.

940.53

ISBN 978-616-301-840-3

© ข้อความในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ไม่ว่าในรูปแบบใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน
ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

บรรณาธิการบริหาร	: คราวดี เกนัย
บรรณาธิการอาวุโส	: สุรัช พิงชัยภูมิ
หัวหน้ากองบรรณาธิการ	: ชยพฤกษ์ กองจันทร์
บรรณาธิการสำนักพิมพ์	: อัญญา โฉมชา
กองบรรณาธิการ	: คณิตา สุตราม พรณิกา ครุโสภา พิมพ์กานต์ เดชประสิทธิ์ศักดิ์
พิสูจน์อักษร	: วันวิสา เขตตรง
รูปเล่ม	: Evolution Art
ออกแบบปก	: Key Richness
ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด	: นุชนันท์ ทักษิณบัณฑิต
ผู้จัดการฝ่ายการตลาด	: ชิตพล จันสด
ผู้จัดการทั่วไป	: เวชพงษ์ รัตนมาลี
พิมพ์ที่	: บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด โทร. 0 2882 9981-2
จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย	: บริษัท ยิปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 รามคำแหง 98 แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2728 0939 โทรสาร 0 2728 0939 ต่อ 108 www.gypsygroup.net www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd LINE ID: @gypzy

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร. 0 2728 0939

ฟ้าสมรภูมินรก แนวรบด้านตะวันออก

**Into the Hell of
the Eastern Front**

KruBen WarHistory

คำนำสำนักพิมพ์

แนวรบด้านตะวันออกในสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการสู้รบระหว่าง กองทัพนาซีเยอรมันและมิตรประเทศอักษะกับกองทัพแดงแห่งสหภาพ โซเวียต สู้รบกันระหว่างวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 ถึง 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1945 การสู้รบกินพื้นที่กว้างใหญ่ในยุโรปตะวันออก และบางส่วนของยุโรปเหนือและยุโรปใต้ แนวรบด้านตะวันออกเป็นการเผชิญหน้า ทางทหารครั้งใหญ่ที่สุดและนองเลือดที่สุดในประวัติศาสตร์ นำมาซึ่งการ สูญเสียชีวิตจำนวนมากสาธอนเนื่องมาจากการสู้รบ ความอดอยาก โรค ระบาด และการสังหารหมู่ เป็นแหล่งค่ายมรณะ และนอกจากนี้มันยังมี ส่วนสำคัญในการตัดสินใจของสงครามโลกครั้งที่ 2 อีกด้วย

กองทัพเยอรมันโจมตีสหภาพโซเวียตด้วยทหารมากกว่า 3,000,000 นาย พวกเขามีรถถังมากกว่า 3,000 คัน เครื่องบิน 2,500 ลำ ปืนใหญ่ 7,000 กระบอก ยานเกราะและยานยนต์กว่า 600,000 คัน รวมถึงม้าที่ใช้ ในการรบและสนับสนุนการรบอีก 625,000 ตัว ในช่วงแรกของสงคราม ฝ่ายโซเวียตมีทหาร 3,500,000 นายและกำลังพลสำรองอีก 2,200,000 นาย แม้กองทัพแดงจะมีรถถังและเครื่องบินมากกว่าเยอรมันและชาติ อักษะ แต่รถถังและยานเกราะเหล่านี้ก็มีอาจเทียบได้กับฝ่ายเยอรมันที่ ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงกว่าฝ่ายโซเวียต นอกจากนี้คุณภาพของ ทหารที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีและกล้าศึกมาแล้วอย่างโชกโชน ก็แสดง ให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพของทหารเยอรมันซึ่งเหนือกว่าทหารโซเวียต มากกว่าหลายเท่าตัว

แต่อะไรก็เกิดขึ้นได้ในสงครามการเข่นฆ่า จากผู้ล่า กลายเป็นผู้ถูกล่า และนำมาซึ่งชะตากรรมอันน่าอดสูในที่สุด

ในหนังสือ *ฝ่าสมรภูมินรกแนวรบด้านตะวันออก* เล่มนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอยุทธภูมิรบที่สำคัญต่างๆ ทั้งการจัดกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ ไปจนถึงการวางแผนการรบและการแก้เกมของบรรดานายพลแม่ทัพ ผู้อ่านจะได้เห็นถึงมุมมองความคิด การตัดสินใจและภาวะอารมณ์ของคนที่เป็นผู้นำสูงสุดของทั้งสองฝ่าย รวมถึงผลกระทบของสงครามที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนพลเมือง และการลุกขึ้นสู้อย่างกล้าหาญของประชาชนพลเมือง เพื่อปกป้องมาตุภูมิของพวกเขา ในแนวรบด้านตะวันออกที่มีความยาวหลายพันกิโลเมตรนี้

“พวกมันอยู่รอบตัวเราทุกทิศทุกทาง เราสู้กันแบบหลังชนฝา ทหารหาญของเรากระโดดออกจากหลุมบุคคลเพื่อแปะระเบิดแม่เหล็ก เจาะเกราะใส่รถถังศัตรู นี่มันนรกชัดๆ แค่งอรั๋ยของเราเพียงกองรั๋ยเดียวก็ทำลายรถถังรัสเซียไปแล้ว 15 คัน” นายทหารเอสเอสของเยอรมัน นายหนึ่งได้บันทึกเหตุการณ์เอาไว้

นี่คือสงครามที่ล้างผลาญชีวิตทหารและพลเรือนจำนวนมหาศาล ด้วยกำลังทหาร ปืนใหญ่ รถถัง ปืนจู่โจม และเครื่องบินรบที่ทั้งสองฝ่ายใช้ห้ำหั่นกันในสมรภูมินรกแนวรบด้านตะวันออก สงครามที่นำมาซึ่งหายนะและความสูญเสีย สำนักพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจะได้รู้และเข้าใจเรื่องราวของสงครามในแนวรบด้านตะวันออก อันเป็นบทเรียนทางประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญในการทำสงครามล้างผลาญกันของมนุษยชาติ และหวังว่าหนังสือ *ฝ่าสมรภูมินรกแนวรบด้านตะวันออก* เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านที่สนใจในประวัติศาสตร์สงคราม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจ และเพื่อทุกคนจะร่วมกันสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นบนโลกนี้ตลอดไป

ด้วยความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์อีพีซี

คำนำผู้เขียน

สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อโลก ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหนึ่งในสมรภูมิที่ถือได้ว่าเป็นทั้งจุดเริ่มต้นของจุดเปลี่ยนที่สำคัญอันส่งผลกระทบต่อผลของสงคราม นั่นคือแนวรบด้านตะวันออก (Eastern Front) สนามรบขนาดใหญ่ที่เต็มไปด้วยการสู้รบที่โหดร้ายและรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ โดยเริ่มตั้งแต่การรุกรานสหภาพโซเวียตตามแผนยุทธการบาร์บารอสซา (Operation Barbarossa) จนถึงการรุกโต้ตอบครั้งยิ่งใหญ่ของกองทัพแดง ทำให้แนวรบด้านตะวันออกกลายเป็นเหตุการณ์สำคัญที่โลกไม่อาจลืมเลือน

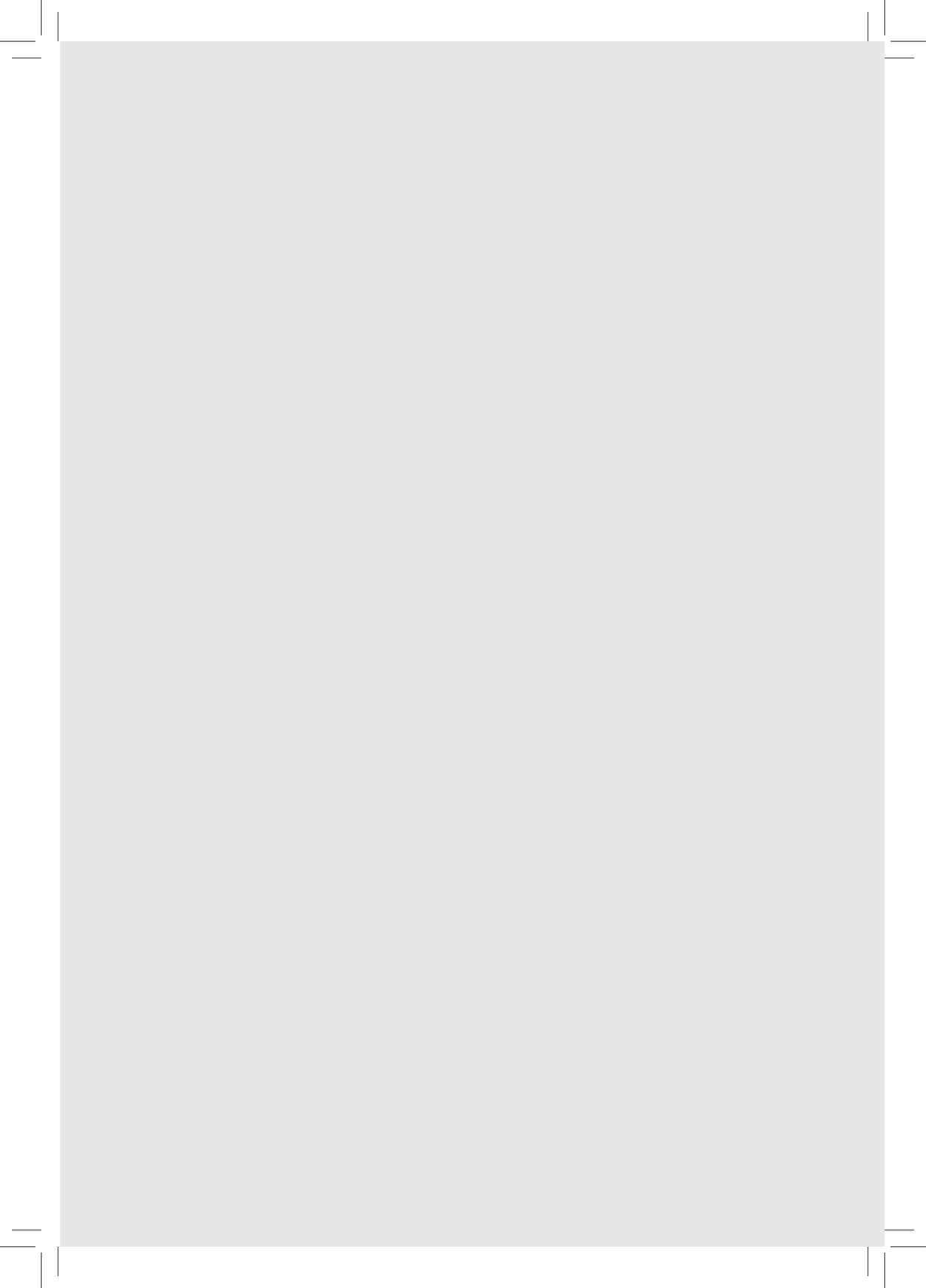
แนวรบด้านตะวันออกเป็นสนามรบที่มีลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นด้วยการเผชิญหน้าระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างอย่างสุดขั้ว ทั้งลัทธิฟาสซิสต์กับคอมมิวนิสต์ และการสู้รบในพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่ ตั้งแต่ทุ่งข้าวสาลีในยูเครนไปจนถึงใจกลางเมืองของกรุงเบอร์ลิน ส่งผลให้กองทัพทั้งสองชาติต้องพัฒนาเทคนิคการรบ กลยุทธ์ และยุทธวิธีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การที่แนวรบด้านตะวันออกมีความยาวหลายพันกิโลเมตรยังส่งผลให้การจัดการด้านกำลังพลและเสบียงกลายเป็นเรื่องท้าทายอย่างมากและยังส่งผลซ้ำต่อการรบอีกด้วย

ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความซับซ้อนของสงครามในแนวรบด้านตะวันออกได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งตระหนักถึงบทเรียนที่โลกควรเรียนรู้จากความขัดแย้งอันยิ่งใหญ่นี้ เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในอนาคต และสร้างสรรค์สันติภาพที่ยั่งยืนให้แก่โลกต่อไป

สารบัญ

บทที่ 1	ควันทักด้านตะวันออก สถานการณ์ก่อนเริ่ม ยุทธการบาร์บารอสซา	11
บทที่ 2	ยุทธการบาร์บารอสซา การเปิดฉากแนวรบ ด้านตะวันออก	35
	ยุทธภูมิเมืองเปียวีสตอก-เมืองมินส์ค์	36
	ยุทธภูมิเมืองสโมเลนส์ค์	63
	ยุทธภูมิเมืองโบรดี-เมืองอุมัน	88
	ยุทธภูมิเมืองเคียฟ	115
	ยุทธภูมิเมืองเลนินกราด ตอนที่ 1	142
บทที่ 3	ยุทธการใต้ฝุ่น การเข้าตีกรุงมอสโกของเยอรมัน	167
	ยุทธภูมิมอสโก	168
บทที่ 4	การรบในคาบสมุทรไครเมีย คอเคซัส และสตาลินกราด	197
	ยุทธภูมิเมืองเซวัสโตปอล	198
	ยุทธภูมิคอเคซัส	219
	ยุทธภูมิเมืองสตาลินกราด	248

บทที่ 5	การรุกโต้ตอบของกองทัพแดง	279
	เยอรมันปราศัยที่สตาลินกราด	280
	ยุทธภูมิเมืองฮาร์คอฟ	310
	ยุทธภูมิเมืองคูสค์	327
	ยุทธภูมิเมืองเลนินกราด ตอนที่ 2	364
	ยุทธการบากราตีออน	376
	การลุกฮือที่กรุงวอร์ซอ	398
 บทที่ 6	 ทะเลวงอาณาจักรไรช์ที่ 3 และการล่มสลาย	 427
	ของนาซีเยอรมัน	
	ยุทธภูมิที่ราบสูงซีโลว์	428
	ยุทธภูมิเบอร์ลินและการล่มสลายของนาซีเยอรมัน	442

บทที่ 1

ควัณศีกด้านตะวันอก
สทานการณีก่อนเรีมยุทธการบารบารอสซา

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ช่วงทศวรรษที่ 1920 รัฐบาลไวมาร์เยอรมนีและสหภาพโซเวียต ได้ทำข้อตกลงในสนธิสัญญารัปัลโล (Treaty of Rapallo 1922) โดยวัลเทอร์ ราเทเนา (Walther Rathenau) รัฐมนตรีต่างประเทศเยอรมนีในขณะนั้น และผู้แทนของโซเวียต เกอร์กี ชิเชริน (Georgy Chicherin) ในวันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 1922 ในระหว่างการประชุมเศรษฐกิจ ณ เมืองเจนัว โดยมีการเพิกถอนข้อเรียกร้องที่ต่างฝ่ายต่างยื่นข้อเสนอทั้งหมดที่มีในช่วงความวุ่นวายทางการเมืองก่อนปี ค.ศ. 1920 และฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเต็มรูปแบบ นั่นจึงเป็นการสร้างจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทางการค้าที่ใกล้ชิด ซึ่งทำให้เยอรมนีในยุคไวมาร์กลายเป็นหุ้นส่วนทางการค้าและการทูตหลักของสหภาพโซเวียต

ผู้แทนเยอรมนีและสหภาพโซเวียต ทำข้อตกลงในสนธิสัญญารัปัลโล
(Treaty of Rapallo 1922)

เจ้าหน้าที่เยอรมันและโซเวียตถ่ายภาพร่วมกันในโรงงานวิจัยและพัฒนาอาวุธเคมี
ที่ทอมคา (Tomka) สหภาพโซเวียต

ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาของทั้งสองชาติเริ่มต้นอย่างเป็น
รูปธรรม เมื่อโซเวียตเสนอให้เยอรมนีไวมาร์สร้างและทดสอบอาวุธรวมทั้ง
ฝึกทหารในพื้นที่ห่างไกลจากสายตาของผู้ตรวจสอบสนธิสัญญาแวร์ซาย
และในทางกลับกัน โซเวียตก็ร้องขอการเข้าถึงการพัฒนาทางเทคนิคของ
เยอรมันและยังขอให้เยอรมันช่วยเหลือในการสร้างกองทัพแดง หลังจาก
นั้นไม่นาน เจ้าหน้าที่ชาวเยอรมันกลุ่มแรกก็เดินทางเข้าไปในสหภาพ
โซเวียต เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1922 และอีก
หนึ่งเดือนต่อมาบริษัทผลิตอากาศยานของเยอรมันยุงเคิร์ส (Junkers)
ก็เริ่มสร้างเครื่องบินต้นแบบที่โรงงานในฟิลี (Fili) นอกกรุงมอสโก ซึ่ง
ถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนสนธิสัญญาแวร์ซาย โรงงานแห่งนี้ได้สร้าง
เครื่องบินที่ออกแบบด้วยโลหะทั้งหมด ซึ่งในการนี้นักออกแบบเครื่องบิน
โซเวียตได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ

หลังจากการเข้าไปของบริษัทยุงเคิร์ส บริษัทผลิตอาวุธรายใหญ่

อย่างครูปป์ (Krupp) ก็เริ่มขยับเข้าไปตั้งโรงงานผลิตในพื้นที่ภาคใต้ของสหภาพโซเวียต ใกล้กับรอสตอฟ-ออน-ดอน (Rostov-on-Don) และหลังจากนั้นเยอรมันก็เข้าไปใช้พื้นที่ในสหภาพโซเวียตเพื่อวิจัยและพัฒนาอาวุธและยุทธวิธีทางทหารของตนเองในดินแดนโซเวียตอย่างเป็นทางการเป็นลำดับเป็นขั้น ในปี ค.ศ. 1925 โรงเรียนการบินของเยอรมันได้ก่อตั้งขึ้นใกล้กับลีเปตสค์ (Lipetsk) ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้จะฝึกนักบินขับไล่สำหรับกองทัพอากาศเยอรมันและมีส่วนสำคัญในการครองอากาศของเยอรมันในช่วงต้นสงคราม ในปีต่อมากองทัพอากาศเยอรมันสามารถใช้โรงเรียนรุดักที่คาซาน (Kazan) หรือที่รู้จักกันในชื่อของโรงเรียนรุดักคามา (Kama) เพื่อใช้วิจัยและพัฒนา รวมถึงและยานเกราะประเภทต่างๆ ของเยอรมัน นอกจากนี้ยังมีโรงงานอาวุธเคมีในซาราทอฟ โอบลาสต์ (Saratov Oblast) อันเป็นสถานที่ทดสอบแก๊สพิษซึ่งจะถูกนำไปใช้กับชาวยิวในค่ายมรณะ และแน่นอนว่าโซเวียตก็ได้ประโยชน์จากการใช้สถานที่ของเยอรมัน โดยกองทัพบกก็สามารถเข้าถึงสถานที่ฝึกอบรมเหล่านี้ได้ รวมถึงเทคโนโลยีและทฤษฎีทางการทหารจากเยอรมันได้เช่นกัน

โรงเรียนการบินของเยอรมันได้ก่อตั้งขึ้นใกล้กับลีเปตสค์ (Lipetsk)

ขณะเดียวกันกองทัพเรือเยอรมันก็ได้ประโยชน์จากความร่วมมือกับโซเวียตด้วย โดยฝ่ายโซเวียตเสนอสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสร้างฐานทัพเรือดำน้ำที่ทำเรือในทะเลดำ แต่เยอรมันไม่ได้ตอบรับข้อเสนอนี้ ต่อมากองทัพเรือเยอรมันก็ขอใช้ฐานทัพเรือใกล้กับเมืองมูร์มันสค์ (Murmansk) ด้วยตำแหน่งและพื้นที่ปฏิบัติการ เรือรบเยอรมันสามารถซ่อนตัวจากกองทัพเรืออังกฤษได้ ซึ่งในช่วงสงครามเย็นฐานทัพเรือที่โพลาร์นีย์ (Polyarny) ที่แต่เดิมนั้นถูกสร้างขึ้นโดยเฉพาะสำหรับกองทัพเรือเยอรมัน จะกลายเป็นคลังเก็บอาวุธที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 เยอรมันซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติไม่มากนัก จำต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากอดีตจักรวรรดิรัสเซียเป็นอย่างมาก ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 เยอรมันนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าอื่นๆ จากรัสเซีย ปีละ 1.5 พันล้านไรช์ส์มาร์ค (Reichsmark) แต่ลดลงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 หลังจากทั้งประเทศได้ลงนามข้อตกลงการค้าในช่วงกลางทศวรรษที่ 1920 ส่งผลให้การค้าได้ขยายขึ้นเป็นจำนวนเงินถึง 433 ไรช์ส์มาร์คต่อปีในปี ค.ศ. 1927 และในช่วงปลายทศวรรษที่ 1920 เยอรมันช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมของโซเวียตเริ่มปรับปรุงเครื่องจักรให้ทันสมัย และยังช่วยในการจัดตั้งโรงงานผลิตรถไฟที่โรงงานบอลเชวิคเลนินกราด และโรงงานหัตถจักรฮาร์คอฟ ซึ่งทุกอย่างนี้ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องด้วยดี จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1933

หลังจากที่อดอล์ฟ ฮิตเลอร์เถลิงอำนาจปกครองเยอรมันอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1933 เขาก็เริ่มสั่งการให้ปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมันทันที โดยพรรคนาซีใช้มาตรการจับกุมสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมัน รวมทั้งสอบปากคำพลเมืองโซเวียตเป็นรายบุคคลที่มาพำนักอยู่ในประเทศเยอรมัน พรรคนาซียังเปิดตัวแคมเปญโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านประเทศคอมมิวนิสต์อย่างสหภาพโซเวียตควบคู่ไป

ด้วย ซึ่งมันส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางการทูต แม้ว่ากระทรวงต่างประเทศของเยอรมนีภายใต้การนำของคอนสตันติน ฟอน นอยราท (Konstantin von Neurath - รัฐมนตรีต่างประเทศระหว่างปี ค.ศ. 1932 ถึง ค.ศ. 1938) จะคัดค้านอย่างแข็งขันต่อนโยบายของพรรคนาซีที่กำลังจะเกิดขึ้น แต่ทว่าทุกอย่างก็ถูกเติมเชื้อไฟแห่งความเกลียดชังลงไป ด้วยหนังสือเล่มที่สองของฮิตเลอร์ที่ชื่อไมน์คัมพ์ฟ (*Mein Kampf* เล่มแรกถูกตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1926) หลังจากนั้นมันถูกแจกจ่ายไปยังประชาชนเยอรมันอย่างรวดเร็ว โดยเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ของท่านผู้นำ เรียกร้องให้มี “เลเบนส์เรอัม” (Lebensraum) อันหมายถึง พื้นที่อยู่อาศัยสำหรับชาติเยอรมันทางตะวันออก โดยในหนังสือนี้กล่าวถึงดินแดนรัสเซียโดยเฉพาะ พร้อมกับบรรยายว่า “ดินแดนแห่งนี้อันอุดมสมบูรณ์อย่างมาก แต่กลับถูกปกครองโดยพวกยิวบอลเชวิค”

เมื่อฮิตเลอร์เถลิงอำนาจ นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของพรรคนาซีจึงเริ่มขึ้น

ปฏิกิริยาของมอสโคว์ก่อนนโยบายที่เปลี่ยนไปเหล่านี้ของเบอร์ลิน ก็ส่งผลต่อการเข้าถึงสถานที่ฝึกและทดสอบทางทหารของกองทัพเยอรมัน ซึ่งจำต้องยุติอย่างกะทันหันในระหว่างเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ค.ศ. 1933 อย่างไรก็ตามในช่วงเดือนสิงหาคมนั้น รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของโซเวียต วยาเชสลาฟ โมโลตอฟ (Vyacheslav Molotov) ได้ให้คำมั่นกับเฮอร์แบร์ท ฟอน เดิร์กเซน (Herbert von Dirksen) เอกอัครราชทูตเยอรมันว่า **“ความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตและเยอรมันจะขึ้นอยู่กับทัศนคติของเยอรมันที่มีต่อสหภาพโซเวียตเท่านั้น”** แม้จะยังคงแสดงตนเป็นมิตรกับสหราชอาณาจักรต่อไป แต่โซเวียตก็ไม่อาจนิ่งนอนใจกับท่าทีของรัฐบาลนาซีเยอรมันได้ อย่างไรก็ตาม ฝ่ายโซเวียตเองก็ทราบดีว่ากองทัพแดงยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอ และสหภาพโซเวียตพยายามหลีกเลี่ยงการเข้าไปพัวพันกับสงครามยุโรป ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงเริ่มดำเนินนโยบายจำกัดอิทธิพลของรัฐบาลนาซีเยอรมันโดยร่วมมือกับสันนิบาตชาติและมหาอำนาจตะวันตก

ทัศนคติของโซเวียตต่อสันนิบาตชาติและสันติภาพระหว่างประเทศได้เปลี่ยนไป โดยในปี ค.ศ. 1933-34 สหภาพโซเวียตได้รับการยอมรับทางการทูตเป็นครั้งแรกโดยสเปน สหรัฐอเมริกา ฮังการี เชโกสโลวาเกีย โรมาเนีย และบัลแกเรีย และสุดท้ายก็เข้าร่วมสันนิบาตชาติในเดือนกันยายน ค.ศ. 1934 และเพื่อตอบโต้นโยบายการคุกคามคอมมิวนิสต์ของนาซี วันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1935 ฝรั่งเศสและสหภาพโซเวียตได้ลงนามในสนธิสัญญาความช่วยเหลือร่วมกันระหว่างฝรั่งเศสและสหภาพโซเวียตเป็นเวลา 5 ปี การที่ฝรั่งเศสให้สัตยาบันสนธิสัญญาดังกล่าวถือเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ฮิตเลอร์ส่งกองกำลังทหารกลับมาประจำการในไรน์ลันท์อีกครั้งในวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1936 และยังเป็นการสุ่มเชื้อเพลิงของความหวาดระแวงอีกครั้งให้แก่ความสัมพันธ์เยอรมัน-โซเวียต

การประชุมสมัชชาคอมมิวนิสต์โลกครั้งที่ 7 ในปี ค.ศ. 1935 ได้ให้การรับรองอย่างเป็นทางการถึงกลยุทธ์แนวร่วมประชาชนในการสร้างพันธมิตรที่กว้างขวางกับพรรคการเมืองต่างๆ ที่ต้องการต่อต้านลัทธิฟาสซิสต์ ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์ได้เริ่มดำเนินนโยบายนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1934 เช่นเดียวกับการประชุมสมัชชาโซเวียตครั้งที่ 7 ในปี ค.ศ. 1935 แต่รัฐมนตรีต่างประเทศของโซเวียตโมโลตอฟ ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเบอร์ลินต่อไป

วันที่ 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1936 เยอรมันและญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาต่อต้านคอมมิวนิสต์ และไม่นานหลังจากนั้นประเทศอิตาลีซึ่งเป็นชาติเผด็จการฟาสซิสต์เต็มรูปแบบก็เข้าร่วมในปี ค.ศ. 1937 แม้ว่าอิตาลีจะลงนามในสนธิสัญญาอิตาลี-โซเวียตแล้วในปี ค.ศ. 1933 จะเห็นว่าในตอนนี้งานเกิดความผันผวนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและผลประโยชน์ที่ตั้งอยู่บนอุดมการณ์ของแต่ละชาติ แต่ในทางเศรษฐกิจสหภาพโซเวียตได้พยายามอย่างยิ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับเยอรมัน โดยในช่วงกลางทศวรรษ 1930 สหภาพโซเวียตพยายามชำระหนี้จากการค้าขายก่อนหน้านี้ด้วยวัตถุดิบเป็นหลัก ในขณะที่เยอรมันพยายามสร้างกองทัพขึ้นอีกครั้ง ทั้งสองประเทศได้ลงนามในข้อตกลงสินเชื่อบริษัท ค.ศ. 1935 แต่ในปีนั้นวิกฤตการณ์ในการจัดหาวัตถุดิบและอาหารบังคับให้ฮิตเลอร์ต้องออกกฎหมาย “แผนสี่ปี” หรือ *4 Years Plan* สำหรับการสร้างอาวุธใหม่โดยไม่คำนึงถึงต้นทุน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีปัญหาเหล่านั้น ฮิตเลอร์ก็ปฏิเสธความพยายามของสหภาพโซเวียตในการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับเยอรมันพร้อมกับข้อตกลงสินเชื่อบริษัทเพิ่มเติม

แม้โซเวียตจะพยายามแสดงท่าทีที่เป็นมิตรกับชาติตะวันตกมากขึ้น แต่พรรคการเมืองในประเทศของมหาอำนาจในยุโรปกลับมองโซเวียตแตกต่างออกไป พรรคอนุรักษนิยมที่ครองอำนาจในอังกฤษ ซึ่งครองเสียง

ข้างมากในสหภาพโซเวียตตั้งแต่ปี ค.ศ. 1931 เป็นต้นมา ยังคงมองว่าสหภาพโซเวียตเป็นภัยคุกคามไม่แพ้नाซีเยอรมัน ซึ่งบางคนมองว่าสหภาพโซเวียตเป็นภัยคุกคามที่ยิ่งใหญ่กว่าพวกนาซีเสียอีก ดังนั้นในระหว่างปี ค.ศ. 1934–1940 ฝ่ายตะวันตกหรือแม้แต่ฝ่ายซ้ายของชาติตะวันตกเองก็ไม่มองว่าสหภาพโซเวียตเป็นพันธมิตรที่มีค่าอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นมิตรด้วย

ขณะเดียวกันสหภาพโซเวียตก็ประสบกับความปั่นป่วนภายในประเทศอันเนื่องมาจากคำสั่งของสตาลิน หรือที่รู้จักกันในชื่อของ “การกวาดล้างครั้งใหญ่ *The Great Purge*” ซึ่งเป็นนโยบายการกวาดล้างที่ต้องการกำจัดผู้ที่เป็นภัยต่ออำนาจการปกครองของสตาลินและพรรคคอมมิวนิสต์ รวมทั้งกวาดล้างแนวร่วมที่กำลังเริ่มก่อตัวเพื่อฟื้นฟูระบอบพระเจ้าซาร์ในยุคจักรวรรดิรัสเซียกลับคืนมา การกวาดล้างของสตาลินก็ส่งผลต่อโครงสร้างในการบริหารประเทศแทบทุกระดับ และทุกกระทรวง ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการกวาดล้างคณะกรรมการประชาชนว่าด้วยกิจการต่างประเทศ ส่งผลให้สหภาพโซเวียตต้องปิดสถานทูตในต่างประเทศหลายแห่ง ทำให้การลงนามข้อตกลงทางเศรษฐกิจกับเยอรมันต้องถูกเลื่อนออกไป และข่าวการกวาดล้างที่เกิดขึ้นนี้เอง กระตุ้นให้ฮิตเลอร์มองว่ากองทัพแดงแห่งสหภาพโซเวียตนั้นอ่อนแอ เพราะแม่ทัพและนายทหารที่มีฝีมือจำนวนมากถูกจับกุมและถูกประหารชีวิต

ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1930 เนื่องจากแนวทางเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองของเยอรมนีหรือการสร้างพันธมิตรกับอังกฤษเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหภาพโซเวียตจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น แม้ว่าจะไม่ได้มาจากเหตุผลทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวก็ตาม เยอรมันขาดแคลนน้ำมันและสามารถผลิตได้เพียง 25 เปอร์เซ็นต์ของความต้องการของตนเองเท่านั้น ทำให้เยอรมันขาดแคลนน้ำมันปีละ 2 ล้านตัน และขาดแคลนถึง 10 ล้านตันจากปริมาณที่วางแผนไว้สำหรับ

การระดมกำลังเพื่อทำสงคราม ในขณะที่สหภาพโซเวียตเป็นแหล่งสำคัญสำหรับวัตถุดิบหลักอื่นๆ เช่น แร่ต่างๆ (รวมถึงแร่เหล็กและแมงกานีส) ยางพารา ไขมันสัตว์ และน้ำมันสำหรับผลิตอาหาร แม้ว่าการนำเข้าจากสหภาพโซเวียตมายังเยอรมนีจะลดลงเหลือเพียง 52.8 ล้านไรช์มาร์ค ในปี ค.ศ. 1937 การผลิตอาวุธที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลและการขาดแคลนวัตถุดิบที่สำคัญ ทำให้รัฐบาลนาซีเยอรมันต้องกลับมาพิจารณาท่าทีของตนใหม่ และผลักดันให้มีการเจรจาทางเศรษฐกิจในช่วงต้นปี ค.ศ. 1939

เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐบาลนาซีเยอรมันจึงจำต้องลดทอนที่ก้าวร้าวกับโลกคอมมิวนิสต์ พร้อมกับแสดงท่าทีเป็นมิตรกับโซเวียตอย่างเต็มรูปแบบเหมือนเดิม แต่การดำเนินการทางการเมืองระหว่างประเทศของโซเวียตก็ยังคงมีการเจรจากับอังกฤษและฝรั่งเศส สองชาติศัตรูตัวฉกาจของเยอรมันต่อไป เพื่อกระตุ้นให้ฝ่ายเยอรมันเสนอข้อตกลงที่พวกเขาต้องการ แม้การเสนอเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับอังกฤษและฝรั่งเศสจะล้มเหลวก็ตาม แต่นั่นเป็นเพราะความตั้งใจของโซเวียตที่อยากจะทำข้อตกลงกับเยอรมันมากกว่าอังกฤษและฝรั่งเศส สหภาพโซเวียตมีความต้องการแสวงหาพันธมิตร ดังนั้นรัฐบาลโซเวียตจึงหันไปเจรจากับเยอรมันอีกครั้ง เมื่อพวกเขาได้ข้อสรุปว่า “การสร้างพันธมิตรกับชาติตะวันตกนั้นเป็นไปได้”

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1939 การเจรจาการค้าอย่างเปิดเผยระหว่างสหภาพโซเวียตกับเยอรมันกำลังดำเนินอยู่ ในช่วงปลายเดือนกรกฎาคมและต้นเดือนสิงหาคม การเจรจาระหว่างทั้งสองฝ่ายนำไปสู่การทำข้อตกลงที่เป็นไปได้หลายเรื่อง แต่คณะผู้เจรจาฝ่ายโซเวียตได้ชี้แจงอย่างชัดเจนว่า ต้องมีการจัดทำข้อตกลงทางเศรษฐกิจให้สำเร็จก่อน ขณะเดียวกันกองทัพเยอรมันกำหนดการบุกโจมตีโปแลนด์เอาไว้ในวันที่ 25 สิงหาคม และเตรียมพร้อมสำหรับสงครามที่จะเกิดขึ้นกับฝรั่งเศส ฝ่ายเสนาธิการของกองทัพเยอรมันคาดการณ์ว่าการปิดล้อมทางทะเล

โดยอังกฤษจะยังทำให้ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบที่สำคัญของเยอรมันรุนแรงขึ้น ซึ่งสหภาพโซเวียตเป็นผู้จัดหาที่เป็นไปได้เพียงรายเดียวเท่านั้น

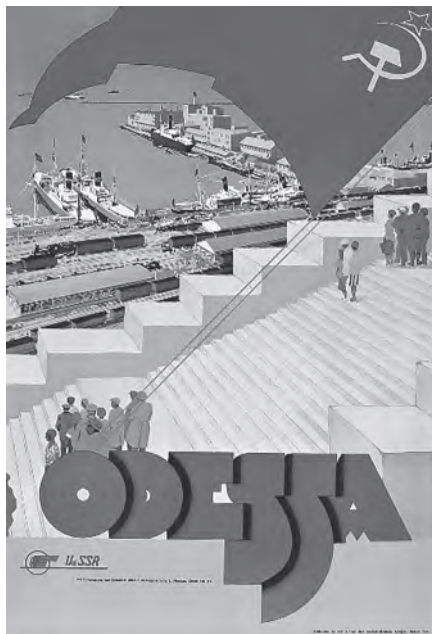
จากนั้น ในวันที่ 3 สิงหาคม โยอาคิม ฟอน ริปเบินทรอป (Joachim von Ribbentrop) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเยอรมนีได้เสนอแผนที่เยอรมนีและสหภาพโซเวียตตกลงกันว่าจะไม่แทรกแซงกิจการของกันและกันและจะละเว้นจากมาตรการที่มุ่งเป้าไปยังผลประโยชน์สำคัญของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยระบุว่า **“ไม่มีปัญหาใดระหว่างทะเลบอลติกกับทะเลดำที่เราไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยกัน”** ฝ่ายเยอรมันกล่าวว่า **“มีองค์ประกอบร่วมกันอย่างหนึ่งในอุดมการณ์ของเยอรมัน อิตาลี และสหภาพโซเวียต นั่นคือ การต่อต้านประชาธิปไตยทุนนิยมของตะวันตก”** และอธิบายว่าความเป็นศัตรูต่อบอลเชวิคของโซเวียตก่อนหน้านี้ได้ลดลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในองค์การคอมมิวนิสต์สากล (Comintern) และการที่สหภาพโซเวียตยอมละทิ้งการปฏิวัติระดับโลก

พอถึงวันที่ 10 สิงหาคม ทั้งสองประเทศได้ตกลงกันในรายละเอียดทางเทคนิคเล็กๆ น้อยๆ ที่เหลืออยู่ทำให้ข้อตกลงทางเศรษฐกิจเกือบจะสมบูรณ์ แต่ฝ่ายโซเวียตได้ชะลอการลงนามในข้อตกลงเป็นเวลานานเกือบสัปดาห์ จนกว่าพวกเขาจะมั่นใจว่าได้บรรลุข้อตกลงทางการเมืองกับเยอรมันแล้ว

เอกอัครราชทูตโซเวียตได้อธิบายแก่เจ้าหน้าที่เยอรมันว่า ฝ่ายโซเวียตได้เริ่มการเจรจากับอังกฤษ **“โดยไม่” ได้มีความกระตือรือร้นมากนัก** ในช่วงเวลาที่พวกเขารู้สึกว่าเยอรมันจะไม่ยอมเจรจาให้เกิดความเข้าใจทางการเมือง และการเจรจากับอังกฤษไม่สามารถยกเลิกได้ง่ายๆ ขณะเดียวกันการศึกษาภายในของกองทัพและการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของเยอรมัน โดยนายทหารและผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจต่างยืนยันเป็นเสียงเดียวกันว่า **“เยอรมันจะต้องจ่ายแพ้อย่างแน่นอน หากไม่สามารถรักษาความเป็นกลางกับสหภาพโซเวียตได้”**

โปสเตอร์โฆษณาชวนเชื่อของ
พรรคนาซีเกี่ยวกับการต่อต้านพวก
ยิวบอลเชวิคที่พยายามจะปฏิวัติ
โลกตามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์

โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์สถานที่
ท่องเที่ยวในเมืองโอเดสซาของ
โซเวียตแก่นักท่องเที่ยวชาวเยอรมัน
อันเป็นหนึ่งในแนวทางลดความ
หวาดระแวงระหว่างเยอรมันและ
โซเวียตโดยใช้การท่องเที่ยว

และแล้ววันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ. 1939 คณะผู้แทนจากเยอรมันที่นำโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โยอาคิม ฟอน Ribbentrop ได้เดินทางมาถึงกรุงมอสโก และในคืนถัดมา จึงได้มีการลงนามในสนธิสัญญาไม่รุกรานกันหรือที่รู้จักกันในชื่อ “สนธิสัญญาโมโลตอฟ-ริบเบินทรอฟ” โดยโยอาคิม ฟอน Ribbentrop และวยาเชสลาฟ โมโลตอฟ รัฐมนตรีต่างประเทศของทั้งสองประเทศลงนามในสนธิสัญญานี้ ซึ่งมีผู้นำโซเวียต โจเซฟ สตาลิน อยู่ร่วมเป็นสักขีพยาน สนธิสัญญานี้มีผลบังคับใช้มีระยะเวลา 10 ปี โดยทั้งสองฝ่ายได้ประกาศว่าจะคงยึดมั่นต่อสนธิสัญญาเบอร์ลิน (ค.ศ. 1926) ต่อไป อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญานี้ยังมีเอกสารเพิ่มเติมลับที่เป็นภาคผนวก ซึ่งได้แบ่งยุโรปตะวันออกออกเป็นเขตอิทธิพลของเยอรมันและสหภาพโซเวียต

การลงนามในสนธิสัญญาไม่รุกรานกันหรือที่รู้จักกันในชื่อ สนธิสัญญาโมโลตอฟ-ริบเบินทรอฟ จากภาพ โยอาคิม ฟอน Ribbentrop (ซ้าย) รัฐมนตรีต่างประเทศของเยอรมัน, โจเซฟ สตาลิน (กลาง) ผู้นำของสหภาพโซเวียต และวยาเชสลาฟ โมโลตอฟ (ขวา) รัฐมนตรีต่างประเทศของโซเวียต

ข่าวเกี่ยวกับการลงนามในสนธิสัญญาฉบับนี้ซึ่งประกาศโดยหนังสือพิมพ์ของทั้งสองชาติทั้งพรอฟดา (Pravda) และอิซเวสเทีย (Izvestia) เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม ได้สร้างความตกตะลึงและประหลาดใจอย่างยิ่งให้กับผู้นำรัฐบาลและสื่อทั่วโลก ซึ่งส่วนใหญ่รับรู้เพียงแค่การเจรจาระหว่าง อังกฤษ-ฝรั่งเศส-โซเวียต ที่ดำเนินมาเป็นเวลาหลายเดือนเท่านั้น ขณะที่ผู้แทนเจรจาฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศสที่อยู่ในมอสโกเพื่อเจรจาเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาเชื่อว่าจะเป็นการสร้างพันธมิตรทางการทหารกับสหภาพโซเวียต ได้รับแจ้งว่า “**ไม่มีประโยชน์ใดๆ ที่จะเจรจาต่อไป**” ต่อมาวันที่ 25 สิงหาคม ฮิตเลอร์ได้บอกกับเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำกรุงเบอร์ลินว่า สนธิสัญญากับสหภาพโซเวียตทำให้เยอรมันพ้นจากความเสี่ยงที่จะต้องทำสงครามสองด้าน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เชิงยุทธศาสตร์จากที่เคยเกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่ 1 และด้วยเหตุนี้ อังกฤษควรยอมรับข้อเรียกร้องของเขาเกี่ยวกับโปแลนด์ อย่างไรก็ตาม ฮิตเลอร์รู้สึกประหลาดใจมาก เมื่ออังกฤษแสดงท่าทีแข็งกร้าวและลงนามในสนธิสัญญาช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับโปแลนด์ในวันเดียวกัน นั้นส่งผลให้ฮิตเลอร์ต้องชะลอแผนการบุกโจมตีโปแลนด์ที่ตั้งใจจะดำเนินการในวันที่ 26 สิงหาคมออกไป

หนึ่งสัปดาห์หลังจากที่ได้ลงนามในสนธิสัญญาโมโลตอฟ-ริบเบินทรอฟ วันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1939 กองทัพนาซีเยอรมันจึงได้เคลื่อนพลรุกรานโปแลนด์เต็มอัตรา อีกสามวันต่อมาคือวันที่ 3 กันยายน อังกฤษกับชาติในเครือจักรภพ และฝรั่งเศส ได้ประกาศสงครามต่อเยอรมัน มหาสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงเริ่มต้นขึ้นในทวีปยุโรป ต่อมาในวันที่ 7 กันยายน ขณะที่การรุกรานโปแลนด์ของเยอรมันกำลังดำเนินต่อไป โจเซฟ สตาลินได้ร่างแนวทางใหม่ให้กับคอมมิวนิสต์อีกครั้ง โดยมีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดที่ว่า “**สงครามที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งระหว่างจักรวรรดินิยม ดังนั้นจึง**

“ไม่มีเหตุผลที่ชั้นชั้นแรงงานจะเข้าข้างอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือโปแลนด์ต่อต้านเยอรมัน” ซึ่งถือเป็นการเบี่ยงเบนไปจากนโยบายแนวร่วมประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ของคอมินเทิร์นในช่วงปี ค.ศ. 1934–1939 และเขาเรียกโปแลนด์ว่าเป็นรัฐฟาสซิสต์ที่กดขี่ชาวเบลารุสและยูเครน

กองทัพเยอรมันเปิดฉากบุกโปแลนด์ในวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1939

ในตอนนี้อย่างเยอรมันได้เรียกร้องให้สหภาพโซเวียตเข้ารุกรานโปแลนด์จากทางตะวันออก โดยพวกเขาแจ้งความประสงค์นี้แก่โซเวียตตั้งแต่เริ่มสงคราม แต่สหภาพโซเวียตก็ไม่เต็มใจที่จะเข้าแทรกแซงเนื่องจากกองทัพโปแลนด์ยังไม่บอบช้ำเท่าที่ควร และกองทัพแดงที่วางกำลังประชิดชายแดนโปแลนด์ก็ยังไม่พร้อม การตัดสินใจของสหภาพโซเวียตที่จะเลื่อนการรุกรานโปแลนด์ทางตะวันออกซึ่งก่อนหน้านี้ตกลงกันว่าเป็นเขตอิทธิพลของสหภาพโซเวียต ได้แจ้งไปยังเอกอัครราชทูตเยอรมันประจำกรุงมอสโก ในวันที่ 9 กันยายน แต่การรุกรานจริงของ

โซเวียตก็ล่าช้าไปกว่าหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว หน่วยข่าวกรองของโปแลนด์ได้รับรู้ถึงแผนการของสหภาพโซเวียตในราววันที่ 12 กันยายน พวกเขาจึงเสริมกำลังบางส่วนเตรียมพร้อมที่ชายแดนตะวันออก

ในที่สุดวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1939 กองทัพแดงแห่งสหภาพโซเวียตก็เปิดฉากรุกรานโปแลนด์จากทางตะวันออก อันเป็นผลพวงมาจากข้อตกลงลับอันสืบเนื่องมาจากสนธิสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างเยอรมันและโซเวียต โซเวียตอ้างว่าพวกเขาพยายามช่วยเหลือชาวเบลารุสและยูเครนจากการรุกรานของโปแลนด์ การกระทำของโซเวียตถูกประณามจากอังกฤษและฝรั่งเศส แต่พวกเขาไม่ได้เข้าแทรกแซงหรือมีมาตรการโต้ตอบใดๆ และเมื่อกองทัพโปแลนด์ต้องเผชิญศึกกระหนาบทั้งสองด้าน รวมทั้งความช่วยเหลือเพียงปากเปล่าของอังกฤษและฝรั่งเศส ก็ทำให้โปแลนด์ต้องยอมจำนน เยอรมันและโซเวียตแลกเปลี่ยนดินแดนโปแลนด์ที่ยึดมาได้ตามข้อตกลง วันที่ 22 กันยายนกองทัพแดงและกองทัพเยอรมันได้จัดขบวนพาเหรดทางทหารร่วมกันที่เมืองเบอร์สตเพื่อฉลองชัยในการพิชิตโปแลนด์ จากนั้นเยอรมันจึงโอนการยึดครองเมืองนี้ให้กับกองทัพโซเวียต

และตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1939 ประเทศโปแลนด์ทั้งหมดก็หายไปจากแผนที่โลก และนั่นจึงส่งผลให้สหภาพโซเวียตมีพรมแดนติดกับเยอรมันอันเป็นดินแดนโปแลนด์ที่ถูกนาซียึดครอง นอกจากนี้ยังมีการขยายความร่วมมือระหว่างเยอรมันและสหภาพโซเวียตมากขึ้น เช่น การประชุมระหว่างสองหน่วยงานความมั่นคงของทั้งสองชาติ คือ เกสตาโปของเยอรมัน และ เอน์ควีตี ของโซเวียต ซึ่งมีการจัดการประชุมใหญ่ถึงสี่ครั้งด้วยกัน โดยสองมหาอำนาจที่ยึดครองโปแลนด์ได้หารือถึงแผนการจัดการกับขบวนการต่อต้านของโปแลนด์ และการประชุมนี้ทำให้ทั้งสองฝ่ายตกลงแลกเปลี่ยนเชลยศึกชาวโปแลนด์ ก่อนที่จะมีการลงนามในสนธิ

สัญญาขายแดนเยอรมัน-โซเวียต โดยมีโจเซฟ สตาลินเป็นประธาน และความร่วมมือระหว่างเกสตาโปและ NKVD ยังคงดำเนินต่อไป จนกระทั่งฮิตเลอร์สั่งบุกโซเวียต

รถถังโซเวียตแล่นผ่านขบวนมอเตอร์ไซด์ของทหารเยอรมัน ในระหว่างการจัดงานสวนสนามฉลองชัยของทหารทั้งสองชาติหลังจากพิชิตกองทัพอิแลนด์

เยอรมันและสหภาพโซเวียตได้ลงนามในข้อตกลงการค้าครั้งสำคัญในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1940 ซึ่งข้อตกลงใหม่นี้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือครั้งใหม่ที่ยิ่งใหญ่กว่าข้อตกลงที่ทั้งสองประเทศได้ลงนามเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1939 กว่าสี่เท่า ข้อตกลงการค้านี้ช่วยให้เยอรมนีสามารถฝ่าฟันการปิดล้อมทางทะเลของพวกอังกฤษได้ โดยในข้อตกลงใหม่นี้ในปีแรก เยอรมันได้รับธัญพืชจำนวนหนึ่ง 1 ล้านตัน ข้าวสาลีครึ่งล้านตัน น้ำมัน 9 แสนตัน ฝ้าย 1 แสนตัน โพสเฟต 5 แสนตัน และวัตถุดิบสำคัญอื่นๆ จำนวนมาก พร้อมกับการขนส่งถั่วเหลืองจากแมนจูเรียจำนวน 1 ล้านตันผ่านดินแดนของสหภาพโซเวียตด้วยทางรถไฟสายทรานส์

ไซบีเรีย (Trans-Siberian Railway) ผ่านโปแลนด์ที่ถูกยึดครองตรงสู่เยอรมัน สิ่งเหล่านี้ทำให้เยอรมันภายใต้การปกครองของรัฐบาลนาซีสามารถหลีกเลี่ยงการถูกปิดล้อมทางทะเลของอังกฤษได้ นอกจากนี้สหภาพโซเวียตยังจะได้รับอุปกรณ์น้ำมันและไฟฟ้า รถจักรเครื่องยนต์ดีเซล เครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องกังหัน เรือ เครื่องมือ เครื่องจักรกล และตัวอย่างของปืนใหญ่ รถถัง วัตถุระเบิด อุปกรณ์สงครามเคมี และอื่นๆ จากสหภาพเยอรมัน

หลังจากที่เยอรมัน กับญี่ปุ่นและอิตาลี ได้ร่วมกันสถาปนากลุ่มประเทศอักษะขึ้นมา ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1940 รัฐมนตรีรีบเป็นทรอฟของเยอรมันได้เขียนจดหมายฉบับหนึ่งถึงโจเซฟ สตาลินเกี่ยวกับ “ภารกิจทางประวัติศาสตร์ของสืมหาอำนาจ ได้แก่ สหภาพโซเวียต อิตาลี ญี่ปุ่น และเยอรมัน ในการกำหนดนโยบายระยะยาว และนำพาการพัฒนาของประชาชนของพวกเราไปสู่เส้นทางที่ถูกต้อง โดยการแบ่งเขตผลประโยชน์ของพวกเราในระดับโลก” สตาลินตอบกลับโดยอ้างถึงการทำข้อตกลงเกี่ยวกับ “พื้นฐานถาวร” สำหรับ “ผลประโยชน์ร่วมกันของพวกเรา” จากนั้น สตาลินได้ส่งรัฐมนตรีโมโลตอฟของโซเวียตไปยังกรุงเบอร์ลินเพื่อเจรจาเกี่ยวกับเงื่อนไขสำหรับสหภาพโซเวียตที่จะเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะ และอาจได้รับผลประโยชน์จากสนธิสัญญานี้ด้วย

รีบเป็นทรอฟได้ขอให้โมโลตอฟลงนามในพิธีสารลับฉบับใหม่ โดยมีข้อความระบุว่า “จุดศูนย์กลางของความปรารถนาในดินแดนของสหภาพโซเวียตน่าจะอยู่ทางใต้ของดินแดนของสหภาพโซเวียต ไปในทิศทางของมหาสมุทรอินเดีย” โมโลตอฟแสดงจุดยืนว่าเขาไม่สามารถตัดสินใจอย่างเด็ดขาดในเรื่องนี้ได้โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากสตาลิน เพื่อตอบสนองต่อร่างข้อตกลงสืมหาอำนาจที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากเยอรมัน สตาลินได้เสนอข้อเสนอยกย่องเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีเนื้อหา

ระบุว่า “สหภาพโซเวียตจะเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะ หากเยอรมันยุติการกระทำใดๆ ในเขตอิทธิพลของสหภาพโซเวียต” อย่างไรก็ตาม เยอรมันก็ไม่เคยตอบสนองต่อข้อเสนอนี้ของสตาลินเลย

ตลอดทั้งปี ค.ศ. 1940 กองทัพเยอรมันได้พิชิตยุโรปตะวันตกเกือบทุกประเทศ โดยในวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 1940 เยอรมันบุกเดนมาร์กและนอร์เวย์ วันที่ 15 พฤษภาคม เนเธอร์แลนด์ยอมจำนน ต่อมาในวันที่ 2 มิถุนายน เยอรมันก็ยึดเบลเยียม และในวันที่ 14 มิถุนายน กองทัพเยอรมันก็เคลื่อนพลเข้าสู่กรุงปารีสของฝรั่งเศส และฝรั่งเศสลงนามสงบศึกพร้อมกับยกประเทศฝรั่งเศสครึ่งหนึ่งให้อยู่ในการยึดครองของรัฐบาลนาซีเยอรมันในวันที่ 22 มิถุนายน การพิชิตยุโรปตะวันตกอย่างรวดเร็วนี้เป็นประเด็นที่นักประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบันชี้ให้เห็นก็คือว่า ประเทศเยอรมันในยุคนาซีแตกต่างจากเยอรมันในยุคจักรวรรดิตรงจุดที่พวกเขามีศักยภาพที่จะทำสงครามระยะสั้นเท่านั้น ซึ่งหากขาดแคลนการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียตและนโยบายด้านความมั่นคงทางยุทธศาสตร์ด้านตะวันออก เยอรมันก็คงไม่สามารถพิชิตกองทัพพันธมิตรตะวันตกได้เร็วขนาดนี้

และหากสหภาพโซเวียตเข้าร่วมกับฝ่ายพันธมิตร พร้อมกับการปิดล้อมทางทะเลร่วมกับอังกฤษและฝรั่งเศส เศรษฐกิจสงครามของเยอรมันก็จะล่มสลายในไม่ช้า ซึ่งถ้าหากเยอรมันต้องพึ่งพาวัตถุดิบของตนเองตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1939 วัตถุดิบเหล่านั้นจะหมดลงในเวลาเพียง 12 เดือน นอกจากนี้สหภาพโซเวียตยังให้การสนับสนุนต่อรัฐบาลนาซีเยอรมันในแง่การณ้อย่างเป็นทางการของโจเซฟ สตาลิน ได้เน้นย้ำว่า “สงครามเกิดจากพันธมิตรอังกฤษและฝรั่งเศสได้โจมตีเยอรมัน ไม่ใช่มาจากทางฝั่งเยอรมัน” และรัฐมนตรีโมโลตอฟยังกล่าวอีกว่าเยอรมันได้พยายามทำให้เกิดสันติภาพแล้วแต่ถูกปฏิเสธโดยจักรวรรดิอังกฤษ-

ฝรั่งเศส แต่ทว่าการบุกโปแลนด์และการผนวกประเทศบอลติกก็ทำให้ดินแดนของไรช์ที่ 3 กับสหภาพโซเวียตไรซึ่งรัฐกันชนและยังเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดสงครามมากขึ้น

นายทหารเยอรมันและโซเวียตมาพบกันเพื่อตกลงแบ่งเขตการยึดครองโปแลนด์

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายจะดูเหมือนเป็นมิตร แต่ทว่าทั้งสองฝ่ายต่างก็มีความสงสัยอย่างมากเกี่ยวกับเจตนาที่แท้จริงของอีกฝ่าย ตัวอย่างเช่น การบุกบูโควินา (Bukovina) ของสหภาพโซเวียตในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1940 นั้นได้ล่อลวงเข้าไปในเขตอิทธิพลที่ตกลงกับเยอรมันแล้ว แต่โจเซฟ สตาลินเชื่อว่ากำลังทหารโดยรวมของสหภาพโซเวียตนั้นแข็งแกร่งพอที่จะไม่ต้องกลัวอะไร นอกจากนี้สตาลินยังเชื่อว่าเนื่องจากเยอรมันกำลังต่อสู้กับอังกฤษในตะวันตก ฮิตเลอร์คงไม่น่าจะเปิดสงครามสองด้าน และด้วยเหตุนี้ สตาลินจึงไม่ใส่ใจในการป้องกันใน

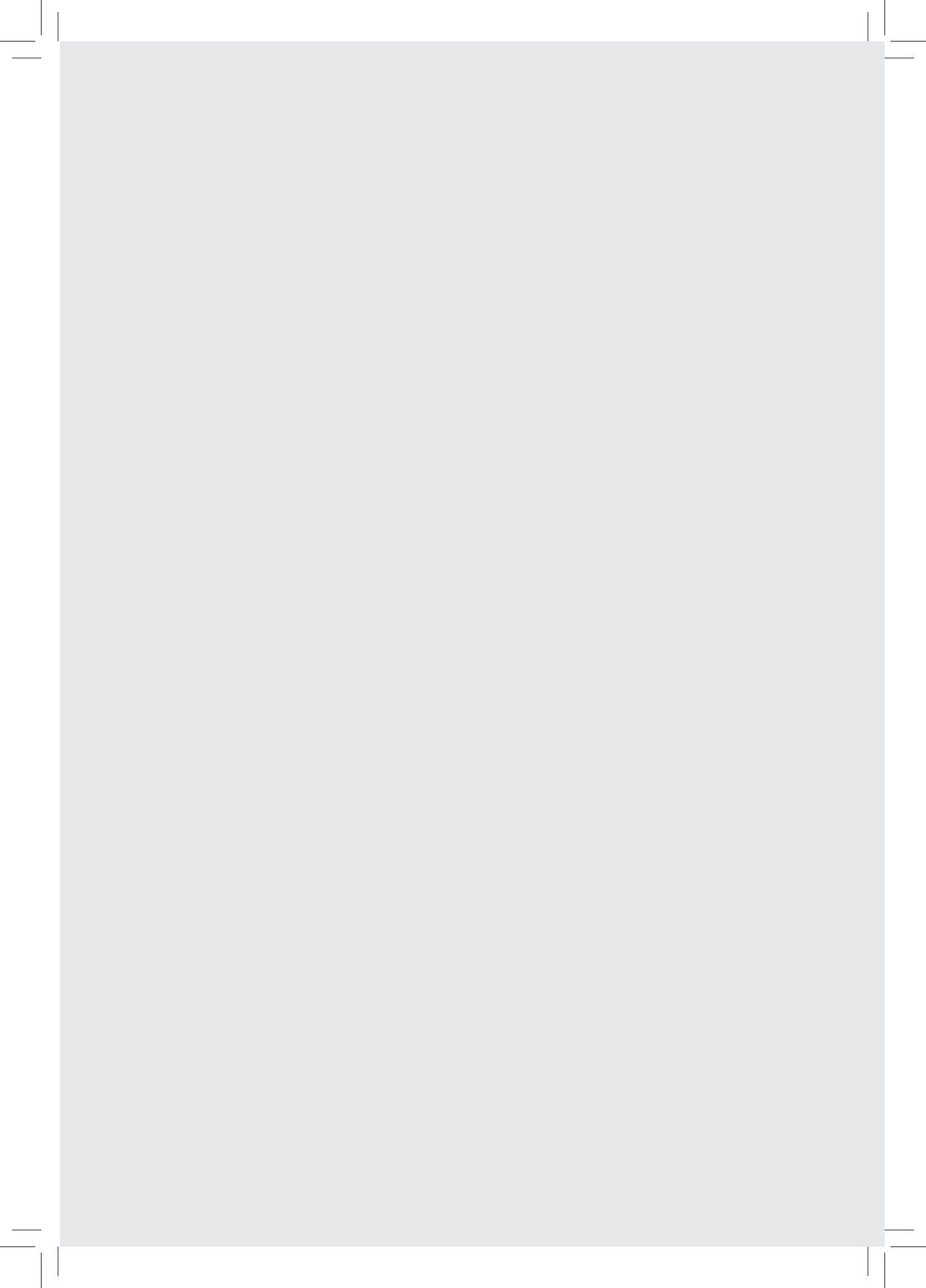
พื้นที่ชายแดนที่ติดกับเยอรมัน ชื่อเสียงของสตาลินในฐานะเผด็จการที่โหดร้ายมีส่วนช่วยในการสนับสนุนเหตุผลในการโจมตีของฮิตเลอร์ เนื่องจากการสังหารหมู่ที่เกิดขึ้นในการกวาดล้างครั้งใหญ่ในช่วงทศวรรษ 1930 ได้ประหารชีวิตนายทหารที่มีความสามารถและมีประสบการณ์จำนวนมาก ทำให้โครงสร้างการบัญชาการของกองทัพแดงอ่อนแอลงเมื่อเทียบกับเยอรมัน ฮิตเลอร์ได้เน้นย้ำถึงความโหดร้ายของระบอบสหภาพโซเวียต รวมทั้งใช้การโฆษณาชวนเชื่อต่อชาวสลาฟ เขายังกล่าวอ้างว่า กองทัพแดงกำลังเตรียมตัวที่จะโจมตีเยอรมัน ดังนั้นแผนการรุกรานโซเวียตของเขาจึงถูกส่งให้ร่างแผนขึ้นในฐานะการโจมตีป้องกันล่วงหน้า

เมื่อการรบในฝรั่งเศสจบลง พลเอกเอริช มาร์คส์ (Erich Marcks) แห่งกองทัพเยอรมันได้รับมอบหมายให้ร่างแผนการโจมตีสหภาพโซเวียต เบื้องต้นแผนการโจมตีมีชื่อว่า “ร่างแผนตะวันออก” (Operation Draft East) หรือที่รู้จักกันในชื่อแผนมาร์คส์ (Marcks Plan) ฮิตเลอร์ได้รับแผนการทหารสุดท้ายสำหรับการรุกรานในวันที่ 5 ธันวาคม 1940 ซึ่งเป็นแผนที่กองบัญชาการสูงสุดของเยอรมันเริ่มทำมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1940 โดยมีรหัสลับว่า “ยุทธการอ็อตโต” (Operation Otto) หลังจากตรวจสอบแผนการดังกล่าว ฮิตเลอร์ได้ตัดสินใจอย่างเป็นทางการในการรุกรานเมื่อเขาออกคำสั่ง “ท่านผู้นำที่ 21” (Führer Directive 21) ในวันที่ 18 ธันวาคม 1940 ซึ่งระบุรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการปฏิบัติการนี้ ฮิตเลอร์ยังได้เปลี่ยนชื่อยุทธการเป็น “บาร์บารอสซา” (Barbarossa) เพื่อเป็นเกียรติแก่จักรพรรดิฟรีดริชที่ 1 แห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ผู้ซึ่งเป็นผู้นำของสงครามครูเสดครั้งที่ 3 ในศตวรรษที่ 12

ประกาศบาร์บารอสซา (Barbarossa Decree) ที่ฮิตเลอร์ออกในวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1941 ได้เน้นย้ำคำสั่งนี้โดยกำหนดว่า สงคราม

กับสหภาพโซเวียตจะเป็นสงครามแห่งการทำลายล้าง และได้อนุมัติทางกฎหมายในการกำจัดผู้นำการเมืองคอมมิวนิสต์และชนชั้นปัญญาชนในยุโรปตะวันออกทั้งหมด การรุกรานถูกกำหนดไว้เบื้องต้นว่าจะเริ่มในวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1941 แต่แล้วก็มีเหตุที่ทำให้ยุทธการบาร์บารอสซา ถูกเลื่อนออกไปจากวันที่กำหนดเดิมไปเป็นในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 (ล่าช้าไป 38 วัน) ซึ่งยังเป็นที่ยกเถียงกันมาโดยตลอดถึงเหตุผลที่แท้จริง และเหตุผลที่มักถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือการที่เยอรมันต้องเสียเวลาไปกับการรุกรานยูโกสลาเวียและกรีซในวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1941 ซึ่งทำให้การวางแผนเดิมต้องยืดออกไปจนถึงเดือนมิถุนายน แต่ก็มียุคประวัติศาสตร์หลายคนได้แสดงความคิดเห็นว่า วันที่เริ่มการรุกรานในวันที่ 22 มิถุนายนเป็นเวลาที่เพียงพอที่จะทำให้การรุกของเยอรมันไปถึงกรุงมอสโกได้ในเดือนกันยายน

เมื่อความต้องการของท่านผู้นำอยู่เหนือกว่าเจตจำนงของประเทศชาติ เยอรมันก็เข้าสู่ช่วงเวลาที่ไม่อาจหันหลังกลับได้อีกแล้ว มหาสงครามที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของจุดจบ ที่จะล้างผลาญชีวิตผู้คนไปนับล้านชีวิต ซึ่งจะดำเนินต่อไปอีก 4 ปี กำลังจะเริ่มต้นขึ้น

บทที่ 2

ยุทธการบาร์บารอสซา
การเปิดฉากแนวรบด้านตะวันออก

ยุทธภูมิเมืองเปียบีสดอก–เมืองมินส์ค์

เมื่อตัดสินใจแล้วว่าที่จะทำสงคราม กองทัพเยอรมันวางเส้นทางการรุกเข้าสู่ดินแดนสหภาพโซเวียตเอาไว้ 3 ทิศทางหลักเพื่อยึด 3 ที่หมายสำคัญในโซเวียต โดยใช้กำลังทหารขนาดกลุ่มกองทัพ (Army Group) จำนวนสามกลุ่มกองทัพ ซึ่งได้แก่ กลุ่มกองทัพเหนือ (Army Group North) จะเคลื่อนพลเข้าตีผ่านปรัสเซียตะวันออกเข้าสู่ดินแดน 3 ประเทศบอลติกและมุ่งตรงเข้าไปยึดเมืองเลนินกราด กลุ่มกองทัพล่าง (Army Group Center) จะเคลื่อนพลบุกจากโปแลนด์ทะลวงเข้าสู่ที่ราบตอนกลางของโซเวียตและมุ่งตรงไปยึดกรุงมอสโก และกลุ่มกองทัพใต้ (Army Group South) จะเคลื่อนพลเข้าไปยึดยูเครนและคอเคซัส เพื่อยึดครองพื้นที่เกษตรกรรมขนาดใหญ่ในยูเครน รวมทั้งทุ่งบ่อน้ำมันในคอเคซัส

สถานการณ์ก่อนที่เยอรมันจะเปิดฉากบุกโจมตี กองทัพแดงทุกๆ หน่วยที่วางกำลังเผชิญหน้ากับกองทัพเยอรมันได้รับคำเตือนจากกองบัญชาการให้เตรียมพร้อมรับการโจมตีจากข้าศึก ซึ่งคำว่า “ข้าศึก” ไม่มีใครคาดคิดว่าจะเป็นทหารเยอรมัน มิตรที่เคยร่วมรบและช่วยเหลือกันมาตลอด พวกทหารต่างพากันคิดไปต่างๆ นานาว่าข้าศึกที่กำลังจะโจมตีพวกเขานั้นคือใครกันแน่ แต่น้อยคนนักจะคาดคิดว่าแท้จริงแล้วก็คือพวกเยอรมันนั่นเอง แม้กองทัพแดงจะตรวจพบความเคลื่อนไหวของทหารเยอรมันที่ระดมพลเข้ามาและมีการเคลื่อนย้ายกำลังพลไปมาอย่างต่อเนื่อง แต่ฝ่ายโซเวียตก็ได้รับแจ้งว่านี่เป็นเพียงการปฏิบัติตามแผนของฝ่าย

เยอรมันที่ต้องการลวงพวกอังกฤษว่าพวกเขากำลังทำที่จะรุกรานโซเวียต และได้แจ้งให้ทราบว่าเป็นความจริงแล้ว พวกเขากำลังจะพิชิตเกาะอังกฤษ พร้อมทั้งยังเน้นย้ำถึงจุดยืนของสนธิสัญญาที่เยอรมันและโซเวียต เพิ่งลงนามไปในการไม่รุกรานกัน และให้สหราชอาณาจักรโศกเศร้าใจว่าไม่มีเหตุร้ายใดๆ ที่จะบั่นทอนสัมพันธภาพเยอรมัน-โซเวียตลงได้

ทหารโซเวียตและทหารเยอรมันที่พรมแดนยังพบเจอพูดคุยกันอย่างมีมิตรภาพ

กองทัพเยอรมันพยายามปกปิดและเบี่ยงเบนเจตนาของตนเอง มิให้ฝ่ายโซเวียตตระแคะระคาย ตลอดแนวพรมแดนเยอรมัน-โซเวียตในช่วงก่อนวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1941 ทหารทั้งสองฝ่ายที่เฝ้าจุดผ่านแดนต่างๆ ยังส่งยิ้มและแลกบุหรี่ยกันสูบ ทุกอย่างยังคงเงียบสงบและไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะทำให้ต้องคิดว่าสงครามระหว่างสองประเทศนี้กำลังจะเกิดขึ้นในไม่ช้า ประเทศโปแลนด์ที่พวกเขาทั้งสองฝ่ายต่างร่วมกันพิชิตและยึดครองอยู่นั้นสถานการณ์จะยังคงปกติต่อไป จนกระทั่งวันที่ 22

มิถุนายน ค.ศ. 1941 มาถึง การเตรียมการขั้นสุดท้ายสำหรับแผนยุทธการ บาร์บารอสซาใกล้จะสิ้นสุดลงแล้ว ทหารเยอรมันและยุโทปรกรณ์ต่างๆ พร้อมแล้วในการเคลื่อนพลผ่านแนวออกติและบุกทะลวงเข้าสู่ดินแดนอันกว้างใหญ่ของสหภาพโซเวียต ความเครียดจะอยู่กับนายทหารเยอรมัน ยศสูงๆ หลายคนที่เคยประสานงานหรือยังทำหน้าที่ติดต่อกับฝ่ายโซเวียต อยู่ ณ ขณะนั้น พวกเขาจำต้องเล่นละครตามมิตรที่กำลังจะเป็นศัตรูในไม่ช้า และจะต้องมิให้อีกฝ่ายเกิดล่วงรู้แผนการที่กำลังจะมีขึ้นโดยเด็ดขาด

ขบวนยานเกราะของเยอรมันเคลื่อนที่เข้าสู่จตุรรมพล

เมืองเบียวิสตอก (Białystok) ห่างจากกรุงวอร์ซอ (Warsaw) ซึ่งถูกเยอรมันยึดครองอยู่ขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 170 กิโลเมตร และจากเมืองเบียวิสตอกตรงไปทางตะวันออก 300 กิโลเมตรจะถึงเมืองมินส์ค (Minsk) อันเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มกองทัพกลางของเยอรมันในการเดินทางไปยังติมอสโก แต่กลุ่มกองทัพตะวันตกของโซเวียตวางกำลังรักษาแนวรบตลอดความยาว 200 กิโลเมตรจากเหนือจดใต้เข้าไว้ด้วยกำลัง

พลเกือบ 5 แสนนาย และนี่เป็นอุปสรรคสำคัญที่กลุ่มกองทัพกลางของ จอมพลเฟดอร์ ฟอน บ็อค (Fedor von Bock) จะต้องจัดการให้ได้ก่อน จะมุ่งตรงไปยึดเมืองสำคัญอื่นๆ ตามแผนการ

จอมพลเฟดอร์ ฟอน บ็อค ผู้บัญชาการ
กลุ่มกองทัพกลางของเยอรมัน

การเข้าตีแนวรบโซเวียตโดยตรงด้วยยุทธวิธีแบบบลิตซ์ครีกดูจะเป็นทางเลือกที่ดีในการเจาะแนวรบข้าศึกนี้ และจอมพลบ็อคก็มั่นใจว่าทหารของเขาจะสามารถถดขยี้กองทัพแดงได้ไม่ยากเย็นนัก แต่ทว่าแม้จะยึดเมืองนี้ได้แล้วแต่กลุ่มกองทัพกลางยังเหลือระยะทางอีก 980 กิโลเมตรในการเคลื่อนพลไปให้ถึงกรุงมอสโก การรบที่กำลังจะเกิดขึ้นที่เบียวิสตอกเยอรมันยังได้เปรียบเนื่องจากการโจมตีนี้จะเป็นการโจมตีต่อฝ่ายโซเวียตแบบฉับพลันไม่ทันตั้งตัว แต่ถ้าหากว่าเมื่อเยอรมันประกาศสงครามและเคลื่อนพลออกรบกับฝ่ายโซเวียตเต็มตัวแล้ว จอมพลบ็อคก็คาดว่าเมืองต่างๆ ที่เขาจะต้องนำพลบุกยึดนั้นคงจะไม่ได้มาอย่างง่ายดายตายแต่มันต้องแลกด้วยชีวิตกำลังทหารเยอรมันอีกนับพันชีวิตที่จะต้องสังเวยให้กับ

ชัยชนะเหนือกองทัพแดงตามความต้องการของท่านผู้นำ

ด้วยเหตุนี้ จอมพลเฟดอร์ ฟอน บ็อค จึงเรียกประชุมแม่ทัพและเสนาธิการทหารอย่างเคร่งเครียดเพื่อวางแผนการรุกที่จะทำให้การรบเจาะแนวพวกโซเวียตในครั้งนี้น่าจะรุนแรงและรวดเร็ว รวมถึงสูญเสียกำลังพลให้น้อยที่สุด การเข้าตีแนวรบของกองทัพแดงตลอดพื้นที่ของกลุ่มกองทัพตะวันตกของโซเวียตซึ่งมีกองทัพที่ 3 กองทัพที่ 10 และกองทัพที่ 4 วางกำลังตั้งแต่เหนือจดใต้อยู่นั้น หากกองทัพเยอรมันจะต้องตีฝ่ากองทัพเหล่านี้เข้าไปโดยตรง มันย่อมจะสิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากรอย่างมาก ดังนั้นบิดาแห่งหน่วยยานเกราะเยอรมัน พลเอกไฮนซ์ กูเดเรียน (Heinz Guderian) จึงเสนอแผนการหนึ่งขึ้นมาและแผนการนี้จะนำชัยมาสู่กองทัพเยอรมันในศึกนี้

กูเดเรียนเสนอให้ใช้กองทัพยานเกราะเยอรมันทั้งสองกองทัพเคลื่อนพลตีโอบปีกทั้งสองฝั่งของกลุ่มกองทัพตะวันตกของโซเวียต โดยทิศทางการรุกของหน่วยยานเกราะจะต้องไม่ใช่แค่การเคลื่อนพลตีโอบและปิดล้อมแนวหลังกองทัพแดงที่บริเวณด้านทิศตะวันออกของเมืองเปียวีสตอกเท่านั้น แต่กองทัพยานเกราะเยอรมันจะเคลื่อนพลมุ่งตรงไปยังเมืองมินสค์ที่อยู่ห่างออกไปเกือบ 300 กิโลเมตร เป็นการโอบล้อมและตัดทางถอยของทหารโซเวียต ซึ่งหากแผนการนี้สำเร็จเยอรมันจะสามารถยึดสองเมืองสำคัญด้วยการเปิดยุทธการเพียงครั้งเดียวและยังสามารถละลายกลุ่มกองทัพตะวันตกของโซเวียตได้อีกด้วย

แม้จะเป็นแผนการที่ดีแต่การเคลื่อนพลตีโอบปีกทั้งสองฝั่งก็ยังเป็นสิ่งที่ยอมเสี่ยงที่ต้องใคร่ครวญให้ดี การเคลื่อนพลเจาะแนวรบข้าศึกให้ได้นั้นเป็นสิ่งสำคัญ แต่การดำรงไว้ซึ่งความต่อเนื่องในการรุกอย่างรวดเร็วไปจนถึงเมืองมินสค์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า และนายพลเยอรมันทุกคนในที่ประชุมจะต้องตระหนักให้ดีว่าน้ำมันเชื้อเพลิงและกระสุนรวมถึงเสบียง

อาหาร สิ่งอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้จะต้องถูกส่งไปให้ทันเวลาที่ต่อการรุกที่กำลังดำเนินอยู่ เพราะหากพวกเขาล่าช้าไปจะเป็นการเปิดโอกาสให้พวกโซเวียตรุกโต้ตอบได้ และนั่นคือสิ่งที่นายพลทุกคนกังวล เมื่อจอมพลบ็อคตกลงที่จะใช้แผนนี้ เขารับปากกับนายพลกูเดเรียนและนายพลแฮร์มันโฮธ (Hermann Hoth) ว่าการส่งกำลังบำรุงของทั้งสองกองทัพยานเกราะจะต่อเนื่องและรวดเร็ว รวมถึงการสนับสนุนจากกำลังทางอากาศซึ่งจะร่วมทำลายแนวตั้งรับข้าศึกให้หมดสิ้นไป

ขณะที่ฝ่ายโซเวียตภายใต้การนำของพลเอกดมิทรี ปาฟลอฟ (Dmitry Pavlov) และกลุ่มกองทัพตะวันตกของเขา ยังคงตรึงกำลังเผชิญหน้ากับฝ่ายเยอรมันท่ามกลางข่าวลือว่าสงครามกับกองทัพเยอรมันกำลังจะเริ่มในไม่ช้า นายทหารติดต่อประสานงานของฝ่ายเยอรมันถูกเรียกมาพบหลายครั้งเพื่ออธิบายถึงข่าวลือและการเคลื่อนกำลังของเยอรมันในพื้นที่ซึ่งติดกับเขตยึดครองของโซเวียตในโปแลนด์ และคำตอบที่เขาได้รับก็คือ “ขอให้โซเวียตอย่าได้กังวล ทุกๆ อย่างที่เห็นนั่นคือส่วนหนึ่งของแผนการพิชิตอังกฤษที่ท่านผู้นำอดอล์ฟ ฮิตเลอร์วางแผนไว้ ทหารโซเวียตคือมิตรแท้ของทหารเยอรมัน และขอให้มั่นใจในความสัมพันธ์เยอรมัน-โซเวียตที่ยั่งยืนสืบมา” แม้จะยังคงไว้ใจเยอรมันอยู่แต่การเคลื่อนพลของทหารเยอรมันตลอดช่วงเดือนพฤษภาคมและ มิถุนายน ค.ศ. 1941 ก็อดมิได้ที่จะทำให้ฝ่ายโซเวียตจะกังวลใจกับสิ่งที่เยอรมันกำลังทำอยู่ ด้วยเหตุนี้ นายพลปาฟลอฟจึงสั่งให้มีการวางกำลังทหารในพื้นที่สำคัญต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณเส้นทางคมนาคมหลักทั้งถนน สะพาน ทางรถไฟ รวมถึงการคุ้มกันสิ่งปลูกสร้างสำคัญทางยุทธศาสตร์ เช่น โรงไฟฟ้า ซึ่งทหารโซเวียตวางกำลังรักษาการณ์เอาไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการระดมเครื่องกีดขวางและการขุดแนวสนามเพลาะ รวมทั้งการสร้างบังเกอร์เอาไว้เพื่อพร้อมรับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด

พลเอกดมิทรี ปาฟลอฟ ผู้บัญชาการกลุ่ม
กองทัพตะวันตกของโซเวียต

อดีตทหารผ่านศึกสงครามโลกครั้งที่ 1 และรวมถึงสงครามกลางเมืองรัสเซีย และยังมีส่วนร่วมในสงครามกลางเมืองประเทศสเปน ในฐานะที่ปรึกษาของฝ่ายสาธารณรัฐ ผลงานของพลเอกดมิทรี ปาฟลอฟ จะเป็นสิ่งที่ทำให้โจเซฟ สตาลิน ตัดสินใจส่งนายพลฝีมือดีและจงรักภักดีต่อเขาให้มาทำหน้าที่บัญชาการกลุ่มกองทัพสำคัญที่ชายแดนของประเทศเขานั้นยังโชคดีกว่านายพลคนอื่นๆ ที่ถูกกำจัดไปก่อนหน้านี้เนื่องจากต้องสงสัยว่ายังฝักใฝ่ในระบอบพระเจ้าซาร์และเป็นภัยต่อการดำรงอยู่ของพรรคคอมมิวนิสต์ บทบาทหน้าที่ของนายพลปาฟลอฟช่วงก่อนจะเกิดสงคราม เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายบริหารและพัฒนากองทหารรถถังและรถหุ้มเกราะของกองทัพแดง ซึ่งทำให้เขามีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนายานเกราะของโซเวียตในช่วงนั้น

แต่แนวคิดของเขาในหลักนิยมการใช้รถถังเพื่อทำสงครามนั้นค่อนข้างล้าหลังกับความคิดที่ว่า “รถถังควรทำหน้าที่สนับสนุนทหารราบเพียงอย่างเดียว” แม้จะเคยสังเกตการณ์การรบในช่วงสงครามฤดูหนาว หรือ

Winter War อันเป็นสงครามสำคัญระหว่างโซเวียตกับฟินแลนด์ และรวมถึงการปะทะกันบริเวณแนวพรมแดนกับกองทัพญี่ปุ่นมาแล้วก็ตาม แต่เขาก็ก็นับว่าพลการของสหภาพโซเวียตจะต้องมีหน้าที่ไม่ต่างจากป้อมปราการเคลื่อนที่ในการยิงทำลายบังเกอร์และคุ้มกันทหารราบในการบุกโจมตีข้าศึก นั้นจึงลงเอยด้วยการที่เขาวางกำลังหน่วยรถถังเอาไว้หลังบังเกอร์ คอยทำหน้าที่เหมือนป้อมปืนเพื่อยิงสนับสนุนในการรบ และเมื่อการรุกของเยอรมันเริ่มขึ้นมันจะทำให้เขาได้รู้ว่า สิ่งที่ตนเองเชื่อถือมาตลอดนั้นมันผิดอย่างร้ายแรง

การจัดกำลังของกองทัพเยอรมัน

กลุ่มกองทัพกลาง (German Army Group Center) ของจอมพลเฟดอร์ ฟอน บ็อค จัดกำลังเข้าตีเมืองอันเป็นประตูบานแรกสู่กรุงมอสโก และกลุ่มกองทัพกลางยังเป็นศูนย์รวมของกำลังรบอันแข็งแกร่งของเยอรมัน ตั้งแต่หน่วยพลจนถึงพลทหาร เพราะภารกิจสำคัญของพวกเขาคือการยึดเมืองหลวงข้าศึกให้ได้ ดังนั้นหน่วยยานเกราะและหน่วยยานยนต์จึงเป็นหัวหอกหลักในการทะลวงแนวรับฝ่ายโซเวียต ซึ่งในการรบเข้าตีเมืองแห่งนี้เยอรมันจัดกำลังเข้าตีในสมรภูมิประกอบไปด้วย กองทัพบกเกราะที่ 2 (2nd Panzer Army) กองทัพบกเกราะที่ 3 (3rd Panzer Army), กองทัพที่ 9 (9th Army), กองทัพที่ 4 (4th Army)

นอกจากกำลังรบทางบกอันแข็งแกร่งแล้ว กองทัพเยอรมันยังมีอากาศยานที่ทรงประสิทธิภาพ และได้พิสูจน์หลักนิยมนวมถึงยุทธวิธีที่นำมาซึ่งชัยชนะแก่กองทัพเยอรมันครั้งแล้วครั้งเล่าในช่วงเริ่มต้นสงคราม กองทัพอากาศที่ 2 (Air Fleet 2) พร้อมทั้งเครื่องบินขับไล่ เครื่องบินทิ้งระเบิด และเครื่องบินดำทิ้งระเบิดซึ่งสามารถสนับสนุนการรุก

อย่างใกล้ชิดให้แก่การรุกเข้าตีที่หมาย รวมถึงศักยภาพในการคุ้มกันภัยทางอากาศจากเครื่องบินรบของฝ่ายโซเวียตอีกด้วย กองทัพอากาศที่ 2 มีผู้บังคับบัญชาผู้มากด้วยความสามารถ จากอดีตทหารบกที่ถูกโยกย้ายมาเป็นทหารอากาศ และหลังจากนี้เขาจะบัญชาการกองทัพอเยอรมันในอิตาลี เขาคือ พลอากาศเอกอัลแบร์ท เคสเซลริง (Albert Kesselring)

การจัดกำลังของกองทัพบกแดง

กองทัพบกแดงแห่งสหภาพโซเวียตต้องมาเผชิญหน้ากับการรุกอย่างหนักทั้งทางบกและทางอากาศ ยุทธวิธีการรบแบบสายฟ้าแลบ หรือ บลิทซ์ครีก ที่พวกเยอรมันใช้นั้น ก็ไม่ใช่สิ่งที่นายพลของกองทัพบกแดงคนใดจะสามารถวางแผนตั้งรับการโจมตีอย่างรวดเร็วและรุนแรงตามแบบฉบับของการทำสงครามยุคใหม่ที่พวกเยอรมันคิดค้นขึ้นมาได้เลย อาวุธยุทโธปกรณ์ที่พวกเขามีอยู่ในแนวหน้าตอนนั้นก็ล้าสมัย ยานเกราะและรถถังทั้งความคล่องตัว เกราะ และอำนาจการยิง มีอาจเทียบได้เลยกับเครื่องจักรสงครามของเยอรมันและบุคลากรที่ถูกฝึกมาอย่างดีและมีประสบการณ์การรบมาแล้ว การรบตั้งรับตามวิธีเดิมๆ ที่เคยใช้มาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 1 จึงเป็นทางเดียวที่พลเอกดิมิทรี ปาฟลอฟ และกลุ่มกองทัพบกตะวันตก ระดมกำลังที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อตั้งรับการบุกในครั้งนี้ พวกเขาชุดแนวสนามเพลาะและวางแนวเครื่องกีดขวางนานาชนิด และวางฐานยิงปืนใหญ่และอาวุธหนักต่างๆ เอาไว้เป็นจำนวนมากโดยหวังว่าจะสามารถสกัดกั้นการรุกเข้ามาของยานเกราะเยอรมันได้ แต่ทว่าอีกไม่นานพวกเขาก็จะรู้ว่าเขาคิดผิด

พลเอกดิมิทรี ปาฟลอฟ คือผู้บัญชาการภูมิภาคทหารตะวันตก (เบลารุสเชียน) พิเศษ หรือ *Western (Belorussian) Special Military*

ทหารเยอรมันเคลื่อนที่ผ่านภูมิประเทศเปิดโล่งของโซเวียตด้วยรถถังและทหารราบ

District ซึ่งหลังจากนี้ภูมิภาคทหารแห่งนี้จะขยายการจัดกำลังและเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น กลุ่มกองทัพตะวันตก วางกำลังเผชิญกับกลุ่มกองทัพกลางของเยอรมัน โดยมีกำลังทหารในสายการบังคับบัญชาดังนี้ กองทัพที่ 3 (3rd Army) กองทัพที่ 4 (4th Army) กองทัพที่ 10 (10th Army) นอกจากนี้กองทัพแดงยังวางกำลังตั้งรับในแนวรับแห่งที่สองเอาไว้เพื่อเป็นกำลังหนุนช่วยแนวรบของตนเอง โดยมี กองทัพที่ 13 (13th Army) วางกำลังเตรียมพร้อม

เปิดฉากมหายุทธการบาร์बारอสซา

วันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1941 เข้าวันนั้นยังเป็นวันปกติของทุกชีวิตบริเวณพรมแดนเยอรมัน-โซเวียต กิจกรรมประจำวันของทุกๆ คนดำเนินไปดังเช่นทุกๆ วัน ไม่มีอะไรต้องสงสัยว่ากำลังจะมีการรบครั้งใหญ่เกิดขึ้นที่นี่ ทหารเยอรมันและโซเวียตยังคงแสดงไมตรีจิตต่อกันเหมือนเคย แต่เมื่อเวลาผ่านไปเรื่อยๆ สีหน้าและความเคร่งเครียดของทหารเยอรมันในพื้นที่ก็เริ่มแสดงให้เห็นชัดถึงสิ่งที่พวกเขาจะต้องทำ แม้จะ

เห็นอกเห็นใจและนับถือกันในฐานะทหาร รวมถึงการที่พวกเขาต้องมาปฏิบัติหน้าที่อยู่ใกล้ๆ กันเช่นนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน แต่มันก็มีความเป็นไปได้ที่ทหารเยอรมันเหล่านี้จะขัดคำสั่งหรือกระทำการใดๆ ที่จะไม่ให้เกิดสงครามระหว่างเยอรมันและโซเวียตได้ พวกเขาเป็นเพียงตัวเบี้ยบนกระดานหมากรุกของผู้นำประเทศที่กำลังจะหยิบพวกเขาขึ้นมาและวางลงไปในดินแดนของอีกฝ่ายเท่านั้น

ขณะที่ฝ่ายโซเวียตตลอดทั้งวันนั้นเริ่มมีการตระหนักถึงความเป็นไปได้ที่เยอรมันกำลังจะโจมตีโซเวียต ภายในกองบัญชาการที่กรุงมอสโกก็กำลังวุ่นวายกับการประชุมของนายทหาร ข้าราชการที่แจ้งมาจากทั่วทุกสารทิศต่างก็มีข้อความที่คล้ายๆ กันนั่นก็คือ “**เยอรมันกำลังจะโจมตีโซเวียต**” ก่อนหน้านั้นแม้กระทั่งรัฐบาลของประเทศอังกฤษก็เคยเตือนสตาลินให้ระงับการโจมตีจากเยอรมัน แต่คำเตือนเหล่านี้ก็ยังไม่สามารถสร้างความตระหนักใดๆ ให้แก่โซเวียตในขณะนั้นได้ ถึงแม้จะมีการประชุมหารือกันก็ตาม แต่ท่าทีของกองทัพแดงก็ยังคงไม่มีความเคลื่อนไหวทางทหารใดๆ เกิดขึ้น โจเซฟ สตาลินยังคงเชื่อว่าเยอรมันไม่น่าจะคิดหักหลังเขาได้ และจะเป็นการดีกว่าหากเขาไม่แสดงท่าทีใดๆ ที่เป็นการยุแหย่ต่อสันติภาพของทั้งสองประเทศ นั่นจึงทำให้ทหารที่ประจำการตามแนวชายแดนเยอรมัน-โซเวียตต่างไม่ได้อยู่ในสถานะที่พร้อมรบเต็มที่ หน้าข้าสตาลินมีคำสั่งห้ามไม่ให้ทหารโซเวียตยิงโต้ตอบใดๆ ยกเว้นแต่ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น

เวลา 3 นาฬิกา 15 นาที ของเช้ามีดวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1944 กองทัพอากาศเยอรมันรับหน้าที่ “**ตัดริบบิน**” เปิดฉากมหาสงครามครั้งใหญ่ในแนวรบแห่งที่สองของกองทัพเยอรมันแห่งนี้ โดยส่งฝูงบินทิ้งระเบิดเข้าโจมตีฐานทัพเรือโซเวียตและฐานทัพอากาศในทะเลดำ พลเรือเอกนิโคไล कुซเน็ตซอฟ (Nikolay Kuznetsov) แจ้งข่าวเหตุการณ์นี้

ไปยังเกอร์กิ มาเลนคอฟ (Georgy Malenkov) ที่ปรึกษาส่วนตัวผู้ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะที่ปรึกษาที่สตาลินให้ความไว้วางใจ แม้จะทราบข่าวนี้โดยตรงจากท่านนายพลเรือแต่เขากลับไม่เชื่อกับสิ่งที่เกิดขึ้น มาเลนคอฟจึงใช้เวลาในการพิสูจน์ว่าข่าวที่เขาเพิ่งจะได้รับมาจากนายพลเรือคุชเนตซอฟเป็นเรื่องจริง ข่าวลือสะพัดมากมายไปทั่ว เสียงโทรศัพท์และเครื่องรับวิทยุแจ้งข่าวและสอบถามข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีเข้ามาอย่างต่อเนื่องในกรุงมอสโก ส่งผลให้พนักงานวิทยุของโซเวียตตอนนั้นแทบจะลุดจากเก้าอี้ไม่ได้เลย พวกเขาต้องทำหน้าที่ส่งต่อ สลับสายโทรศัพท์ หรือรับสัญญาณวิทยุเข้ารหัสจากที่ต่างๆ ความสับสนเกิดขึ้นไปทั่วและทุกอย่างของบทสรุปนี้กำลังจะชัดเจนในอีกสองชั่วโมงต่อมา

เวลา 5 นาฬิกา 30 นาที สองชั่วโมงหลังจากการทิ้งระเบิดลงบนแผ่นดินโซเวียตโดยฝ่ายเยอรมัน กองทัพเยอรมันและชาติอักษะต่างๆ ก็เปิดฉากโจมตีสหภาพโซเวียตเต็มอัตราศึก จุดเริ่มต้นของจุดจบในมหาสงครามครั้งสำคัญของมนุษยชาติได้เริ่มขึ้นแล้ว หลังจากนั้น ฟรีดริช แวร์เนอร์ ฟอน แดร์ ชูเลินบวร์ค (Friedrich-Werner von der Schulenburg) ทูตเยอรมันประจำกรุงมอสโกเดินทางเข้าพบโมโลตอฟ รัฐมนตรีต่างประเทศสหภาพโซเวียต เพื่อยื่นหนังสือประกาศสงครามต่อรัฐบาลสหภาพโซเวียต ท่านทูตเยอรมันเองแสดงความรู้สึกของตนต่อหน้ารัฐมนตรีโมโลตอฟว่า **“ผมไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ฮิตเลอร์ลงมือกระทำ เขาต้องเสียสติไปแล้วนะ”** และท่านทูตชูเลินบวร์คคนนี้ ในช่วงเวลาที่เหลือของสงคราม เขาจะกลายมาเป็นหนึ่งในสมาชิกฝ่ายต่อต้านที่จะร่วมในการวางแผนลอบสังหารอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ในวันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 1944

รัฐมนตรีโมโลตอฟ เมื่อได้รับการยืนยันจากทูตเยอรมันแล้วว่า เยอรมันประกาศสถานะเป็นศัตรูกับสหภาพโซเวียต เขาเร่งรุดเดินทางไปพบสตาลินทันทีและแจ้งว่า เยอรมันประกาศสงครามและเริ่มโจมตี